

فروشگاه ، بزرگترین سایت تخصصی معماری

جهت مشاهده آموزش نرم افزارهای معماری از صفر تا ۱۰۰ با زبان فارسی و با

کمترین هزینه [اینجا](#) را کلیک کنید.

جهت مشاهده نقشه ها ، پایان نامه و طرح های نهایی آماده معماری جهت کانسپت

گرفتن و یا تحویل پروژه [اینجا](#) را کلیک کنید.

جهت مشاهده مقالات ، رسالات و مطالعات نهایی آماده معماری جهت تحویل

پروژه [اینجا](#) را کلیک کنید.

بزرگترین سایت تخصصی معماری WWW.CADYAR.COM

جهت عضویت در کانال ما در تلگرام کافیسیت روی عکس زیر کلیک کنید.

برای انجام پروژه های عمران و معماری با ما تماس بگیرید.

۰۹۹۰۷۵۳۰۹۲۰

آیدی تلگرام

<https://t.me/Cadyar60>

آیدی تلگرام

<https://t.me/Cadyarmemar>

ایمیل

Vrya.cadyar@gmail.com

جهت مشاهده مطالب زیر به صورت رایگان کافیسیت روی لینک روبرو عنوان موردنظر کلیک کنید

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=473](http://WWW.CADYAR.COM/?CAT=473)

دانلود رایگان کتب معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=262](http://WWW.CADYAR.COM/?CAT=262)

آموزش رایگان پست پروداکشن در معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=1377](http://WWW.CADYAR.COM/?CAT=1377)

دانلود رایگان مقالات معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=206](http://www.cadyar.com/?cat=206)

دانلود رایگان نقشه های معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=1300](http://www.cadyar.com/?cat=1300)

دانلود رایگان رساله و مطالعات معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=283](http://www.cadyar.com/?cat=283)

آموزش رایگان نرم افزار های معماری

جهت مشاهده مطالب کاربران مهمان که مطالب خود را به صورت رایگان و یا در قبال هزینه به اشتراک گذاشته اند در سایت کدیاری [اینجا](#) کلیک کنید.

شما نیز میتوانید مطالب خود را در سایت کدیاری به اشتراک بگذارید تا بدون هیچ هزینه ای صاحب شغل دوم شوید. جهت اشتراک گذاشتن مطالب خود [اینجا](#) را کلیک کنید.

جهت دریافت هرگونه رساله و مطالعات معماری با
قیمت پایین با ما تماس بگیرید.

۰۹۹۰۷۵۳۰۹۲۰

قسمتی از رساله طراحی موزه قرآن در ۲۵۱
صفحه در قالب ورد:

قرآن کریم

۱-۱-قرآن

قرآن کتاب مقدس دین اسلام است و در باور مسلمانان سخنان خداست که به صورت وحی از سوی او توسط جبرئیل بر پیامبر اسلام، محمد بن عبدالله، نازل گردیده است. [۱] مسلمانان، قرآن را بزرگترین معجزه محمد و روشنترین دلیل بر پیامبری او میدانند. [۲] قرآن اصلیترین منبع وحی در اسلام به شمار می آید و به زبان عربی است. کلمه قرآن در لغت به معنی «قرائت کردن» و «خواندن» است و مسلمانان معمولاً به آن با عناوینی مانند «قرآن کریم» و «قرآن مجید» اشاره می کنند. قرآن به ۳۰ جزء تقسیم شده و ۱۱۴ سوره دارد. [۱]

محتوای قرآن در مورد خدا بر توحید و یگانگی او تأکید دارد. قرآن خدا را به انسان نزدیکتر از رگ گردنش می‌داند، رابطهٔ انسان با خدا را بی‌نیاز از واسطه می‌داند و انسان را به تسلیم در برابر امر خدا فرمان می‌دهد. قرآن پدیده‌های طبیعی را نشانه‌هایی (آیات) برای خدا می‌شمارد؛ دین و حقیقت را یکی می‌داند و تنوع ادیان را حاصل تنوع در مردم می‌داند. قرآن قوانین و حقوق در جامعهٔ اسلامی را نیز تعریف می‌کند. [۱] قرآن مؤمنان را به جهاد در راه خدا می‌خواند و آنان را به نیکوکاری، به ویژه در مورد مسکینان و یتیمان فرا می‌خواند. [۳] طبق حدیث ثقلین قرآن به همراه اهل بیت دو گوهری هستند که مسلمانان باید به آن دست بیازند تا گمراه نشوند. [۴][۵]

مسلمانان براین باورند که قرآن یک بار به صورت کامل توسط جبرئیل در شب قدر بر محمد نازل گشته و سپس بار دیگر به صورت تدریجی بر او نازل شده است. از نظر تاریخی، دیدگاه غالب آن است که قرآن در زمان عثمان، خلیفهٔ سوم، تحت نظارت جمعی از صحابه به رهبری زید بن ثابت به صورت یک کتاب، موسوم به مصحف عثمان جمع گردید و نسخه‌هایی از آن به مکه، دمشق، کوفه و بصره ارسال گردید. قرآن فعلی براساس قرائت کوفی حفص از عاصم کوفی در قرن هشتم میلادی چاپ گردیده است. [۶]

به باور کسانی که به الهی بودن این کتاب اعتقاد دارند «قرآن رساترین بیان است و از نظر موسیقی و وزن لفظی، در لغات و جملاتش نشانه‌های وحیانی ربانی مشهود است. وزنش نه وزن شعر است نه نثر، بلکه هر دو و برتر از هر دو است، در حدی که در توان غیر خدا نیست، وزن و لفظ آن به گونه‌ای تناسب و انسجام با معنا دارد که گوئی معناهایش در آن تجسم یافته است.» [۷]

قرآن بر تمام جنبه‌های زندگی مسلمانان نفوذ کرده است. ضرب‌المثل‌های قرآنی نه تنها در زبان عربی، بلکه در زبان مسلمانان غیرعرب نیز راه یافته‌اند. [۸] علوم قرآنی شامل بررسی تنزیل قرآن، شان نزول، تلاوت، وجوه زبانی، تفسیر، اعجاز، و تاریخ می‌شود. [۹]

۱-۲- ریشه یابی واژه قرآن

واژهٔ «قرآن» ۷۰ بار در متن قرآن به کار رفته است. گفتارهای مختلف در معنی و ریشه‌یابی واژهٔ قرآن عبارتند از:

قرآن اسم خاص کتاب مسلمانان و لفظی جامد است (شافعی).
قرآن هم‌ریشه با قرینه و معنای آن، همانند بودن آیاتش با یکدیگر
است (فراء).

قرآن مشتق از قرن است؛ زیرا آیات و سوره‌های آن مقرون به یکدیگرند
(ابوالحسن اشعری و جمعی دیگر).

قرآن کلمه‌ای است مهموز و از قرء به معنای جمع‌آوری، مشتق شده است؛
زیرا گردآورندهٔ دستاوردهای کتب آسمانی گذشته است. گفته شده
«قرآن» از ریشهٔ «قرء» گرفته شده است، و در لغت به معنی «جمع
نمودن، فراهم آوردن، سال و همچنین خواندن» است. در سورهٔ علق
به این معنی اشاره شده است. (ابن‌اثیر و زجاج).

قرآن کلمه‌ای است مهموز و از قرأ به معنای تلاوت و قرائت گرفته
شده است. (کیانی و جمعی دیگر).

قرآن ریشهٔ عربی ندارد و از واژهٔ سریانی «کرانا» به معنی درس
گرفته شده است. (بیشتر لغت‌شناسان غربی: فرهنگ ریشه‌یابی) اگر
کرانا به معنی درس و خواندن باشد، پس می‌توان گفت قرأ نیز از همان
واژهٔ سریانی اخذ شده است. بریتانیکا - بریتانیکا " [۳] - [۴]

۱-۳- نام‌های قرآن

به نوشته محمد صادقی تهرانی، اسامی قرآن، از جمله امتیازاتش این
است که چه اسم‌های خود قرآن و چه اسم‌هایی که قرآن برای اشخاص یا
برای بلاد معین کرده است، دارای معانی خاص و مناسب با مسمايش
می‌باشد. برخلاف اسمایی که صرفاً از نظر لفظی اسم است ولی از نظر
معنوی اسم نیست. چون اسم به معنای علامت است. علامت یا یک بعدی
است مثل زید، که فلان شخص است، اما معنای زیدیت در او اصلاً مطرح
نیست. گاهی اوقات، هم از نظر لفظی اسم است و هم از نظر معنوی،
مثل الله، إله، رحمن، رحیم، اسماء ذات، اسماء صفات، اسماء فعل که
تماماً هم از نظر لفظی، اشاره و علامت است و هم از نظر معنوی.
سایر اسماء قرآن - که حدود چهار اسم در قرآن آمده - همه چنین
است. از جمله: کتاب، قرآن، فرقان، مبین، بیان، تبیان، برهان،
عظیم، عزیز، کریم، صراط مستقیم، حکم، ذکر، موعظه، نور، روح،
مبارک، نعمت، بصائر، رحمت، حق، فصل، هادی، شفاء، هدی، تنزیل،
مُهین، قیوم، بشیر، نذیر، حدیث، نجوم، حبل، مثنای و [۵][۱۰]

۱-۴-قرآن خاتم کتب آسمانی

قرآن در چند آیه، خود را خاتم کتب آسمانی معرفی کرده و نزول کتاب آسمانی را پس از خود رد می‌کند: [۱۱]

قرآن به خط کوفی که زرنویسی شده است.

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا ۚ لَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ ۚ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (سوره انعام-۱۱۵). [۱۲] یعنی: و سخن پروردگارت [قرآن] در حال راستی و عدالت، تمام شده است، و هیچ تغییر دهنده‌ای (حتی خدا) برای کلمات او نیست، و او بسی شنوای بسیار دانا است. [۱۳]

محمد صادقی تهرانی در تفسیر ترجمان فرقان آورده است: [۱۴]

عبارت «و تمّت کلمه ربّک صدقاً و عدلاً»، آیات صدق و عدل آسمانی را که راهنمای راستی و عدالت است با نزول قرآن پایان یافته معرفی کرد. در نتیجه آنچه را که پس از قرآن به نام کتاب آسمانی خوانده شود کذب و ظلم خوانده است. عبارت «و هو السّميع العليم» اشاره به این است که پروردگار، یاوه‌گوئی‌ها و گزافگویی‌های مدعیان کتاب آسمانی پس از قرآن را می‌شنود و به انحراف و عجز آنان آگاه است.

همچنین، سید محمدحسین طباطبایی می‌گوید: [۱۵]

مراد از تمامیت کلمه - و خدا بهتر می‌داند - این است که این کلمه یعنی ظهور دعوت اسلامی با نبوت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و نزول قرآن که مافوق همه کتابهای آسمانی است پس از آنکه روزگاری دراز در مسیر تدریجی نبوتی پس از نبوت دیگر و شریعتی پس از شریعت دیگر سیر می‌کرد به مرتبه ثبوت رسیده در قرارگاه تحقق قرار گرفت.

قرآن در جایی دیگر می‌گوید: اَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَ لَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا. [۱۶] یعنی: آنچه را که از کتاب پروردگارت، سویت وحی شده (برایشان) بخوان و پیروی کن. کلمات آن [خدا و قرآن] را هیچ تبدیل کننده‌ای نیست. جز او [خدا و کتابش] هرگز پایگاه و پناهگاهی (و حیانی) نتوانی یافت. [۱۷]

آیه فوق با لفظ «لن» که در زبان عربی برای نفی ابدی استعمال می‌شود ابدیت قرآن را اثبات می‌کند و آن را تا انقراض بشریت به طور انحصار، هادی و پناه ره گم کردگان معرفی نموده است. به علاوه در سوره فصلت، سخن از حاکمیت و غلبه کلی قرآن بر عموم کتب

پیامبران است: [۱۸] إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَ إِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ (۴۱) لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ لَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ (۴۲). [۱۹] یعنی: کسانی که به این یادواره [قرآن] - چون بدیشان رسید- کفر ورزیدند (به کیفر خود می‌رسند) و برآستی این کتابی است عزیز [چیره (علیه معارضان)] [۴۱]. از پیش رویش و از پشت (سرش) باطل سویش نیاید؛ فرو فرستاده‌ای پیاپی از حکیمی بسی ستوده است (۴۲). [۲۰]

در سوره نحل، قرآن با تبیان کل شیء بودن توصیف شده: نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَ هُدًى وَ رَحْمَةً وَ بُشْرَى لِمُسْلِمِينَ. [۲۱] یعنی: این کتابی را به تدریج بر تو فرو فرستادیم در حالی که برای هر چیزی روشنگر است، و (نیز) هدایت و رحمت و بشارت برای ایمان آورندگان است (۸۹). [۲۲]

و با عبارت دیگر: مَا فَزَّنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ. [۲۳] یعنی: ما هیچ چیزی را در کتاب (تکوین و تشریح) فروگذار نکردیم (۳۸). [۲۴]

و نیز: وَ لَا رَطْبٍ وَ لَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ. [۲۵] یعنی: و هیچ تر و خشکی نیست، مگر اینکه در کتابی روشنگر ثبت است (۵۹). [۲۶]

علی بن ابی طالب نیز با اشاره به خاتمیت قرآن [۲۷] می‌فرماید: كِتَابُ اللَّهِ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ نَاطِقٌ لَا يَغِيَا لِسَانَهُ وَ بَيْتٌ لَا تُهْدَمُ أَرْكَائُهُ وَ عِزٌّ لَا تُهْزَمُ أَعْوَانُهُ. [۲۸] یعنی: کتاب خدا در برابر شما است، این کتاب گوینده‌ای است که هیچگاه از تکلم بازمی‌ایستد (تا انقراض جهان رهبر آدمیان است) [۲۹] و خانه‌ای است که پایه‌هایش ویران ناشدنی است و عزت و عظمتی است (برای انسانیت) و غلبه و سیطره‌ای است بر عموم کتب که هیچگاه یارانش مغلوب و منکوب نمی‌گردند.

و نیز: وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ عَلَى أَحَدٍ بَعْدَ الْقُرْآنِ مِنْ فَاقَةٍ وَ لَا لِأَحَدٍ قَبْلَ الْقُرْآنِ مِنْ غَنَى. [۳۰] یعنی: این بدانید که پس از تابش انوار هدایت قرآن هرگز هیچ‌کس به کتاب و قانون دیگری نیاز ندارد و به جز قرآن قانون دیگری نیست که نیازمندیهای دینی و روحانی را رفع کند. [۲۹] [۳۰]

و نیز: بِكِتَابِ اللَّهِ فَإِنَّهُ الْحَبْلُ الْمَتِينُ وَ النُّورُ الْمُبِينُ وَ... لَا يَغْوُجُ فَيْقَامَ وَ لَا يَزِيغُ فَيَسْتَعْتَبُ. [۳۱] یعنی: بر شما باد که فقط [۲۹] به کتاب الله (قرآن) تمسک جوئید که پیوندی است متین و ناگسستنی میان خدا و بندگان. نوری است که حقایق را آشکار می‌کند، کجی در آن نیست تا نیازی به تصحیح داشته باشد. انحرافی در آن راه ندارد تا مورد عتاب و سرزنش قرار گیرد. [۳۲]

۱-۵-سوره

نوشتار اصلی: سوره

سوره در واژه به معنای «بُریده شده» است و در اصطلاح واحدی است دربرگیرنده گروهی مستقل از آیات قرآن که مَطَّلَع «بسم الله الرحمن الرحيم» و مقطعی دارد. به اعتقاد شیعیان هر سوره قرآن - جز سوره توبه - با آیه «به نام خداوند بخشنده مهربان» آغاز می‌شود. اهل سنت «بسم الله» را جزء سوره نمی‌دانند. در قرآن کلمه «سوره» به همین معنا به کار رفته است؛ مانند در آیه تحدی (مبازره طلبی). [۳۳]

قرآن ۱۱۴ سوره دارد. هر سوره می‌شود یک یا چند نام داشته باشد که بیشتر از کلمه‌ای از آن سوره و یا رخداد ای مربوط به آن گرفته شده‌اند. برخی بر این باورند ترتیب سوره‌ها بدست پیامبر تعیین شده و برخی بر این باورند که آنها به هنگام گردآوری در زمان عثمان کما بیش به ترتیب درازای مرتب شده‌اند. سوره‌های قرآن به دو دسته مکی (فروفرستاده شده در مکه) و مدنی (فروفرستاده شده در مدینه) تقسیم می‌شوند. سوره‌ها لزوماً یگانگی موضوعی ندارند. نام رایج و شمار آیات هر یک در انتهای این نوشتار آمده است. برای مشاهده فهرست نام سوره‌ها و شمار آیات آنها به نوشتار سوره رجوع کنید.

قرآن ۱۱۴ سوره دارد. سوره ۹ قرآن سوره توبه «بسم الله الرحمن الرحيم» ندارد ولی سوره ۲۷ قرآن یعنی سوره نمل ۲ «بسم الله الرحمن الرحيم» دارد. طولانی‌ترین سوره قرآن سوره بقره است که دربرگیرنده ۲۸۶ آیه است. کوتاه‌ترین سوره قرآن هم کوثر با ۳ آیه است.

۱-۶-آیه

نوشتار اصلی: آیه

آیه در واژه به معنی نشانه است و در اصطلاح کوچکترین واحد تقسیم قرآن است. این واژه در قرآن به همین معنای ویژه نیز به کار رفته است. یک آیه می‌تواند چند حرف، چند واژه، یک یا چند جمله و یا یک یا چند بند (پاراگراف) باشد. بر پایه محاسبه رایانه‌ای شمار همه آیات قرآن ۶۲۳۶ تا است. (رامیار، تاریخ قرآن: ۵۷۰) برخی آیات مانند آیه نور (نور، ۳۵)، آیه الکرسی، [۳۴] آیه تطهیر (احزاب، ۳۳)، آیه ولایت (مائده، ۵۵) و آیه حجاب (نور، ۳۰ و ۳۱) با نام‌های ویژه‌ای مشهورند..

بنابه اعتقاد مسلمانان اولین آیاتی که بر پیامبر اسلام نازل شدند، ۵ آیه اول از سوره علق بود. مسلمانان باور دارند ترتیب آیات قرآن توسط محمد طبق وحی تنظیم شده است. [نیازمند منبع] عده‌ای از دانشمندان مسلمان معتقدند که برخی آیات نظیر آیه «اکمال دین» (مائده، ۳) به هنگام گردآوری و تدوین از جای اصلی خود خارج شده‌اند. [۳۵][۳۶][۳۷] متن قرآن به ظاهر بدون آغاز، میانه و پایان است. ساختار آن غیرخطی و مانند یک تار عنكبوت است. [۳۸]

تعداد کل آیات قرآن ۶۲۳۶ است [نیازمند منبع]. البته در این رقم هم اختلاف هست. مثلاً در این محاسبه، «بسم الله الرحمن الرحيم» فقط در سوره فاتحه (اولین سوره قرآن) شمرده شده است (البته بجز سوره فاتحه. «بسم الله الرحمن الرحيم» که در ابتدای همه سوره‌های قرآن جز سوره توبه که «بسم الله الرحمن الرحيم» ندارد - قرار دارد جزء آیه اول آنها محسوب می‌شوند) نظراتی دیگر [نیازمند منبع] نیز در این باره بسیار موجود است، برای مثال اشخاصی می‌گویند ۶۶۶۶ و اشخاصی دیگر می‌گویند ۶۲۳۴.

بلندترین آیه قرآن، آیه ۲۸۲ بقره است که در آن ۲۰ دستور از جانب خداوند آمده است. کوتاه‌ترین آیه قرآن نیز آیه ۶۴ سوره الرحمن است که رنگ باغ بهشتی [نیازمند منبع] را توصیف می‌کند [1].

۱-۷-۷ کلمه

بسته به روش شمارش و تعریف واژه و نیز نحوه رسم الخط، اعداد گوناگونی برای شمار واژه‌های و حروف قرآن گفته شده. مشهورترین آن‌ها ۷۷۷۰۱ واژه و ۳۲۳۶۷۱ حرف است که حدود ۱۰ هزار واژه آن غیر تکراری است و ۱۲۶۰ واژه از آنها به عنوان ریشه ۸۰ درصد ۱۰ هزار واژه شناخته می‌شود [۳۹]

۱-۸-۱ دیگر تقسیم‌بندی‌ها

قرآن به ۳۰ بخش تقریباً مساوی به نام جزء تقسیم شده است. هر جزء از دو قسمت مساوی به نام حزب تشکیل شده است و احزاب به نصف و ربع

حزب تقسیم می‌شوند (برخی نیز هر جزء را به ۴ حزب تقسیم می‌کنند و در این صورت ۱۲۰ حزب داریم).

فارسی‌زبانان قرآن را به سه پاره و دو پاره و یک پاره تقسیم می‌کردند پاره به معنی بخش یا فصل است در بعضی موارد همچنین یک چهارم از قرآن را هفتک و یک‌هفتم آن را هفتیک می‌نامیدند. [۴۰] در برخی مکتب‌های قدیم، کودکان نخست هفتک (از ۱ تا ۷) قرآن را بدون دانستن معنی حفظ می‌کردند و بعد به بقیه امور حفظی و معانی می‌رسیدند. [۴۱]

۹-۱- سبک

سوره‌های مکی از سوره‌های مدنی مسجع‌تر هستند. همچنین آیاتی که به حوادث قیامت و بیم و امید آن می‌پردازند، بیشتر احساسات خواننده را منقلب می‌سازند و آیاتی نظیر آیات احکام به گونه‌ای است که خرد خواننده را مخاطب قرار می‌دهد. سبک آیات قرآن با شعر و حتی سبک روایات از پیامبران و امامان متفاوت است. پژوهشی مبتنی بر پردازش زبان‌های طبیعی نشان داده است که قرآن تنها یک مؤلف دارد. [۴۲]

۱۰-۱- تاریخ قرآن

۱۰-۱-۱- دوران محمد(ص)

نسخه بیرمنگام قدیمی‌ترین نسخه از بخش‌هایی از سوره‌های ۱۸ تا ۲۰ قرآن بر روی پوست است که در دانشگاه بیرمنگام کشف شده و با ۹۵ درصد احتمال به سال‌های ۵۶۸ تا ۶۴۵ میلادی مربوط می‌شود. [۴۳]

در زمان حیات پیامبر، وی قرآن را بر مسلمانان می‌خواند. برخی آن را حفظ می‌کردند و برخی بر تکه‌های چرم، استخوان‌های شانه و دنده گوسفند و شتر، چوب درخت خرما، سنگ‌های هموار و صیقلی و گاه کاغذ می‌نوشتند. از آنجا که هنوز قرآن بر پیامبر وحی می‌شد و متن آن ناقص بود، امکان «کتاب ساختن» آن وجود نداشت. جمع قرآن در زمان فرستاده خدا را اصطلاحاً «تألیف» گویند. [۴۴] سیوطی نویسنده کتاب الاتقان فی علوم القرآن می‌گوید: اجماع و روایات همه براین دلالت دارند که ترتیب آیات توقیفی، مستند به تعیین پیامبر در ترتیب نزول است و گمانی در آن نیست و بسیاری از علماء آن را در آثار خود آورده‌اند. [۴۵] در مقابل برخی از قرآن‌شناسان مانند محمدحسین طباطبایی، نویسنده تفسیر المیزان، نوشته است که «اینکه اصحاب

مصاحف را به ترتیبی که از رسول خدا (ص) گرفته‌اند، و در آن ترتیب، مخالفت نکرده‌اند هیچ دلیلی از روایات گذشته بر طبقش نیست. آنچه از دلالت روایات مسلم است این است که اصحاب آنچه از آیات که بینه و شاهد بر آن قائم می‌شد می‌نوشتند، و این معنا هیچ اشاره‌ای به کیفیت ترتیب آیات ندارد. بله، در روایت ابن‌عباس که در گذشته نقل کردیم از عثمان مطلبی نقل کرده که اشاره‌ای به این معنا دارد، ولی عیبی که دارد این است که در روایت مذکور به بعضی از کتاب وحی می‌فرمود چنین کنید، و این غیر آنست که به همه صحابه فرموده باشد. علاوه بر اینکه این روایت معارض با روایات مربوط به جمع اول، و روایات مربوط به نزول بسم الله و غیر آنست. [۴۶.]

در زمان حیات پیامبر ۳۷ نفر حافظ کل قرآن بودند؛ و تعداد کاتبان وحی که برای خود نسخه‌ای برمی‌گرفتند به بیش از پنجاه نفر می‌رسیده است. [۴۷.]

۱-۱۰-۲- دوران ابوبکر

در این زمان جنگ‌های رده میان مسلمانان و از دین برگشتگان و متن‌بیان رخ داد، که در آن شماری از نگهداران قرآن کشته شدند. به پیشنهاد عمر و به دستور ابوبکر «زید بن ثابت» که از کاتبان وحی و حافظ قرآن بود، مأمور جمع‌آوری قرآن شد. «زید همه نوشته‌های قرآنی را ولو آنکه ده‌ها حافظ و ده‌ها نوشته برابر آن بود، با کمترین دو گواه یکی از کتابت و یکی از نگهداری می‌پذیرفت.» * قرآن بدست زید در ۱۴ ماه و تا زمان فوت ابوبکر در سال ۱۳ هجری به گونه مجموعه‌ای از صحیفه‌ها جمع‌آوری شد و بر پایه وصیت ابوبکر در دست عمر و سپس دخترش «خفصه» قرار گرفت [نیازمند منبع].

۱-۱۰-۳- دوران عثمان

قرآن نگاشته شده در قرن سوم هجری که در موزه رضا عباسی نگهداری می‌شود [2].

قرآن کوفی سمرقند یا قرآن تاشکند نسخه‌ای از مصحف عثمان مربوط به قرن هشتم احتمالاً اوائل قرن نهم میلادی که در عراق مدرن به خط کوفی نوشته شده و در ازبکستان نگهداری می‌شود.

در زمان عثمان با نگرش به گسترش سرزمین مسلمانان تا ایران، شام و مصر نیاز بود با شتاب متن واحدی از قرآن در تمام سرزمین‌های مسلمان منتشر شود. همچنین به چرایی فوت یا کشته‌شدن شماری از نگهداران و نویسندگان وحی بیم تفرقه در متن قرآن وجود داشت. از این رو، جانشین عثمان با جمع‌آوری نسخه‌های گوناگون دست به یکسان‌سازی قرآن زد. وی انجمنی در برگیرنده «زید بن ثابت»، «سعید بن عاص»، «عبدالله بن زبیر» و «عبدالرحمن بن حارث» در بر گرفت. این گروه با همکاری دوازده تن از قریش و انصار کار تهیه نسخه پایانی را انجام دادند. آنها تمام نوشته‌های قرآن موجود را گرد آوردند و با تکیه بر شهادت شاهدان و نگهداران نسخه پایانی یا «مصحف امام» را تهیه کردند، که سرشناس به مصحف عثمانی است و به خط کوفی ابتدایی بود. این کار در فاصله سال‌های ۲۴ تا ۳۰ ه. ق. انجام شد و از روی آن ۵ یا ۶ نسخه تهیه شد. دو نسخه در مکه و مدینه نگهداری شد و دیگر نسخه‌ها به همراه یک حافظ قرآن که نقش راهنمای درست خوانی را داشت، به بصره، کوفه، شام و بحرین فرستاده شد. [۴۸] عثمان برای دستیابی به «توحید نص» یا یگانگی متن قرآن دستور داد، تمام نوشته‌های موجود قرآن را با آب و سرکه جوشانده و محو کنند، تا ریشه کشمکش و اختلاف از میان برود. نسخه‌هایی که نابود شدند دربرگیرنده قرآن عبدالله پسر مسعود - که گویا فاقد دو سوره فلق و ناس بوده است. - ابی پسر کعب بودند و قرآن علی نزد وی و فرزندان باقی ماند و گرچه وی در گردآوری قرآن آشکارا حضور نداشت، در هیچ جا و در زمان خلافت درستی متن گردآوری شده را رد نکرده است. [نیازمند منبع] صاحب‌نظران مسلمان بر این باورند این نسخه‌ها عموماً از دید لغوی، املائی و شمار سوره‌ها تفاوت جزئی داشته‌اند؛ ولی به هر روی عموم مسلمانان حتی خاندان علی و دیگر مخالفان خلافت، بر درستی نسخه عثمان در درازای تاریخ پافشاری کرده‌اند. [۴۹]

نظر نامی گردآوری دربارهٔ گردآوری قرآن همین است که ذکر شده ولی پژوهشگران متاخر نظر بر گردآوری قرآن در همان زمان محمد پیامبر دارند و روایات و نقل‌های مربوط به گردآوری قرآن پس از محمد را متناقض یا ناظر به اموری دیگر (مانند تکثیر مصحف یا یکتاپرستی مصاحف) می‌دانند. [۵۰]

۱-۱۱-۱-اصلاحات پس از آن

نسخه عثمان به خط عربی نخستین نوشته شده بود، که بدون علامت‌گذاری، اعراب و حروف «استاندار» (حروفی که نوشته می‌شود و خوانده نمی‌شود)

است. تا زمانی که اسلام محدود به سرزمینهای عرب زبان بود، مشکلی در خواندن قرآن نبود؛ ولی با گسترش سرزمینهای اسلامی مردمان غیرعربزبان نمیتوانستند قرآن را درست بخوانند. برای حل دشواریهای برآمده از آن و رویارویی با اشتباه خواندن قرآن به دستور علی، «ابوالاسود دوئلی» اقدام به اعرابگذاری قرآن نمود. روش او برای این کار بر پایه شیوه رسم الخط سریانی بود. سپس در سده نخست به دستور خلفا و امرای اموی «یحیی بن عامر» و نصر بن عاصم حروف همانند همانند ب، ت و ث را نقطهگذاری کردند. یزید پاریسی حرف «الف» را به قرآن افزود (در عربی الف و همزه دو حرف متفاوت محسوب میشود) در سده ۲ هجری «ابوعبدالرحمن خلیل بن احمد بصری» که ایرانی است، دانش نحو و عروض را ابداع کرد و نشانه‌ها همزه، تشدید و ساکن را وضع کرد و روش امروزی ثبت حرکات را ایجاد کرد. در سده ۳ هجری رسم الخط قرآنی سنجه (استاندارد) موجود بوده است و ابوحاتم سجستانی (سیستانی) رساله‌ای در رسم الخط قرآن نگاشته است که امروزه بخش‌هایی از آن موجود است. همچنین خط عربی کم کم طی چند سده از «کوفی اولیه» به «نسخ» که امروزه قرآن را بدان می‌نویسند، دگرگونی یافت.[۵۱]

۱-۱۲-صحت تاریخی

نوشتار اصلی: صحت تاریخی قرآن

نسخه‌ای نایاب از کتاب قرآن متعلق به سده ۱۳ میلادی، در موزه پرگامون.

مفسران اهل سنت به گونه تاریخی همواره باور داشتند که آیات قرآنی که در امروزه در دست ما است دقیقاً همان چیزی است که محمد بازگو کرده است و هیچگونه تغییری اعم از حذف یا اضافه در آن صورت نگرفته است. [۵۲] [۵۳] البته اهل سنت به گونه سنتی سه طریق اصلاح را پذیرفته است: با استناد به آیاتی مانند رعد ۳۹ یا اعلیٰ ۶-۷ تفاسیر سنتی اهل سنت پذیرفته‌اند که خود خدا می‌شود مایه بشود که محمد برخی از آیات را فراموش کند و یا حتی آیاتی از قرآن را حذف کند (بسنجید با تفاسیر شیعه مانند تفسیر المیزان که این موضوع را نمی‌پذیرند). دیگر اینکه می‌شود برخی از آیات قرآن جایگزین آیات دیگر شده باشند (ناسخ و منسوخ). ولی افزون بر اینها برخی از علمای اهل سنت هم باور داشتند که تحت بازبینی جبرئیل، محمد برخی از آیات را که به او وحی شده بود در قرآن قرار نداده است. [۵۴] برای نمونه بگفته جان بورتان آیه شماره ۲ سوره نور درباره مجازات زناکار با مجازات سنگسار تفاوت می‌دارد. برخی از فقیهان

کهنه دقیقاً از این روی مجازات سنگسار را رد می‌کردند؛ ولی روی هم‌رفته توافقی میان فقیهان دربارهٔ مجازات سنگسار برای زنا وجود داشت. برای بسیاری پذیرش اینکه رفتار و گفتار یک انسان (حتی اگر محمد باشد) بتواند جایگزین واژه‌های خدا بشوند وجود نداشت، و از این روی اینگونه استدلال می‌کردند که حتماً می‌بایست آیه سنگساری بوده که در قرآن قرار داده نشده ولی حجیت آن باقی‌مانده است. در تفاسیر کهنه روایاتی منتسب به ابی ابن کعب، ابوموسی اشعری، عایشه و دیگر نقل شده که مضمون آنها کنار ماندن برخی از آیات در قرآن گردآوری شده می‌باشد. [۵۵] بدین سان برخی از علمای اهل سنت به گونه سنتی باور داشتند که محمد تحت بازبینی جبرئیل برخی از آیات را در قرآن قرار نداده اگرچه آن آیات هنوز حجیت خود را داشتند. [۵۴]

از طرف دیگر زیرشاخه میمونیه از خوارج ادعا می‌کردند که سوره یوسف به دلیل مضامین عشقی آن به قرآن تعلق ندارد. [۵۶] شیعیان بصورت تاریخی دیدگاه‌های مختلفی داشته‌اند. برخی از شیعیان معتقد بودند که اشارات قرآن به علی و خاندان او در هنگام جمع‌آوری قرآن کنار گذاشته شده و علاوه بر آن تغییرات کوچکی در برخی آیات داده شده است. [۵۲] [۵۳] در منابع شیعه روایات متعددی در زمینه تحریف قرآن توسط صحابه محمد بدست رسیده که بسیاری از آنها در «کتاب القرائات» (یا «کتاب التنزیل و التحریف») توسط احمد بن محمد السیاری جمع‌آوری شده است. البته در منابع شیعه (مانند تفسیر عیاشی) روایاتی در رد هرگونه تحریف نیز یافت می‌شود. [۵۷] [۵۸] در مورد اینکه چه بخشی از شیعیان قرن اول معتقد به حذف اشارات به علی و خاندان او بودند اختلاف نظر وجود دارد؛ برخی آنها را زیاد و برخی تنها گروهی می‌شمارند. [۵۹] بارآشر در دانشنامه قرآن می‌گوید: مفسرین شیعه سده چهارم مانند شیخ مفید، سید مرتضی، شیخ طوسی و شیخ طبرسی باور داشتند که هر آنچه در قرآن گردآوری شده بدست عثمان آمده درستی دارد (یعنی تغییری در آن صورت نگرفته) ولی این قرآن ناقص است (یعنی دربرگیرنده همگی وحی‌ای که به محمد شده نمی‌باشد). [۵۸] ولی حسن حسن‌زاده آملی با نقل اقوال اینان و برخی دیگر آنان را مخالف باور به هرگونه کم و زیاده در قرآن دانسته است. [۶۰] در دوران صفویان برخی از دانشوران شیعه (مانند ملا محسن فیض کاشانی و محمد باقر مجلسی) باور داشتند که بر پایه برخی احادیث کهنه شیعه، قرآن دچار تغییر گشته است. [۵۸] ولی واقعیت داشتن تحریف قرآن را نمی‌پذیرفته‌اند برای نمونه فیض کاشانی به آیه «انا نحن نزلنا الذکر و انا له لحافظون: همانا ما ذکر (قرآن) را نازل کرده و بی گمان نگهدار آن خواهیم بود» استناد کرده [۶۱] و محمد باقر مجلسی در کتاب بحار الانوار در رد اخبار دلالت‌کننده

بر کم شدن از قرآن می‌گوید: «این اخبار، اخبار آحاد هستند و قطع به درستی آنها پیدا نمی‌شود» [۶۲] از دانشوران معاصر شیعه برخی مانند سید ابوالقاسم خویی [۶۳] و عبدالله جوادی آملی علیه دیدگاه تحریف قرآن استدلال کرده‌اند. [نیازمند منبع] امروزه علمای شیعی ادعای تحریف قرآن را به غالیان و معتزله نسبت می‌دهند (نگاه کنید به کتاب افسانهٔ تحریف قرآن نوشتهٔ فرستاده جعفریان)

حسین بن محمد تقی نوری ملقب به خاتم المحدثین [۶۴] در دیباچه کتاب فصل الخطاب فی تحریف کتاب رب الارباب می‌نویسد: «این کتابی است لطیف که در اثبات تحریف قرآن، و فضایح اهل جور و عدوان فراهم آورده‌ام، و آنرا فصل الخطاب فی تحریف کتاب رب الارباب نام نهادم، و بر سه سرآغاز و دو باب قرار دادم». این کتاب در سال ۱۲۹۸ ه. ق. در ایران چاپ شده است. [۶۵] وی در این کتاب برای اثبات ادعای خود بیش از هزار حدیث داستان می‌کند. [۶۶] ولی پس از او دانشمندان شیعه بارها کتاب او را نقد نموده‌اند و احادیث نقل شده در آن کتاب را از باب اختلاف قرائت، برداشت یا مجعول دانسته‌اند. [۶۷]

۱-۱۳- دیدگاه مورخان غربی

جهت دریافت هرگونه رساله و مطالعات
معماری با قیمت پایین با ما تماس بگیرید.

۰۹۹۰۷۵۳۰۹۲۰